

Ledning av välfärds- och hälsofrämjande

Serien Idékort ges ut av gruppen Kommunala välfärdsstrategier vid Stakes (Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården).

Genom idékortet presenteras idéer och lösningar, med hjälp av vilka yrkesverksamma inom olika sektorer kan utveckla sina arbetsmetoder.

ISSN 1456-4475

Att främja hälsan är att investera i hållbar välfärdspolitik. Man fokuserar resurserna målmedvetet och påverkar faktorerna bakom hälsan.

Att främja hälsan innebär att man har en hälsopolitisk verksamhetslinje, vars mål är att öka befolkningens hälsa och funktionsförmåga. Det i sin tur innebär att man minskar förekomsten av folksjukdomar, olycksfall och annan ohälsa samt hälso-skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper.

Begreppen välfärdsfrämjande och hälsofrämjande används ofta sida vid sida för att beskriva hur omfattande hälsobegreppet är.

Hälsofrämjande kräver politiskt stöd

Att leda främjandet av hälsa inbegriper, som ledning i allmänhet, planering, organisation, bedömning av alternativ, strategiska beslut samt uppföljning och utvärdering av verksamheten. En särskild utmaning är att beakta målen för välfärd och hälsa i alla beslut som fattas inom kommunens olika förvaltningssektorer.

När kommunfullmäktige godkänner kommunstrategin och planen för verksamhet och ekonomi, som verkställer strategin, godkänner fullmäktige också välfärds-målen. Samtidigt ålägger kommunfullmäktige de olika förvaltningssektorerna skyldigheten att beakta hälsoaspekter i sina egna planer.

Hälsofrämjande över förvaltningsgränserna

Målet för främjandet av hälsa bygger i kommunplaneringen på nationella hälsopolitiska mål och på kommuninvånarnas välfärdsbehov.

Att främja välfärd och hälsa kräver samarbete mellan olika förvaltningssektorer. Ett framgångsrikt samarbete kräver att man kommer överens om vad respektive förvaltningssektor ansvarar för, arbetsfördelningen och samordningen av uppgifterna. En klar ledningspraxis leder till ett synligt och strukturerat främjande av hälsan.

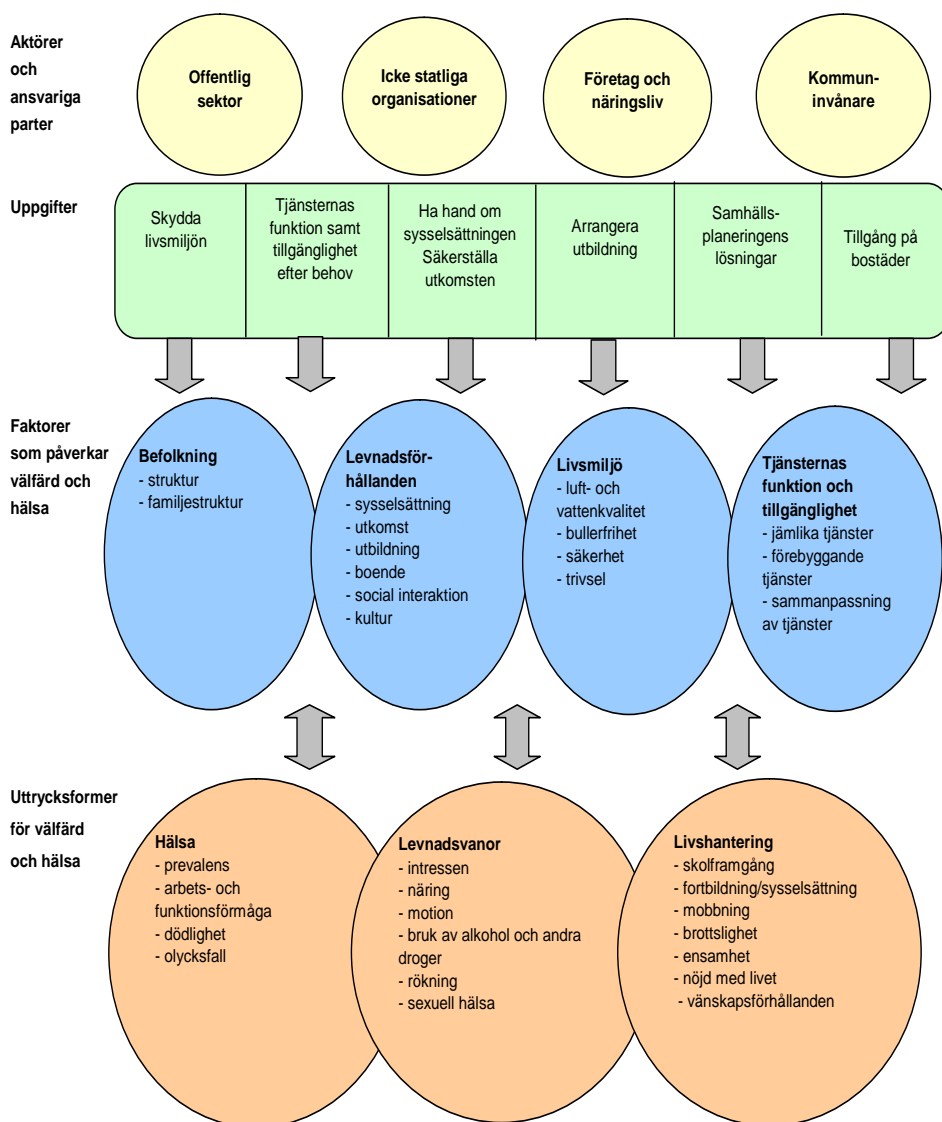
Ledning över förvaltningsgränserna lyfter upp befolkningens välfärdsbehov bredvid de ekonomiska intressena. För att nå välfärds-målen behövs

- uppgifter om befolkningens välfärd;
- strukturer som stöder samarbete samt gemensamt överenskommen praxis;
- samordning av verksamheten samt välfärds-kunnande;

Undersökningar och erfarenheter ger vid handen att

- **Välfärdsledningen samt ansvaret, samordningen och arbetsfördelningen i samband med främjandet av hälsa ännu söker sin form**
- **Det utarbetas mycket välfärdsstrategier och välfärdsprogram över förvaltningsgränserna, men genomförandet av strategierna följs upp och utvärderas lite**
- **Det inte finns särskilt mycket kommunspecifik information om invånarnas hälsa och välfärd att tillgå**
- **Utbildning i främjande av hälsa tillhandahålls slumpmässigt**
- **Kommunens ledning känner dåligt till folkhälsoprogrammet Hälsa 2015**

Hälsofrämjande mångsektoriell verksamhet

Den offentliga förvaltningen har till uppgift att erbjuda befolkningen jämlika möjligheter till välfärd och ett hälsosamt liv.

Kommuninvånarnas välfärd påverkas av kommunens verksamhetsmiljö, välfärdspolitik, ekonomiska politik samt de faktorer som styr vad resurserna fokuseras på. Aktörer inom kommunens hälsofrämjande är alla verksamhetssektorer samt andra aktörer som hör till kommungemenskapen som organisationer, företag, näringsliv, utbildningsorganisationer, den offentliga förvaltningens lokala organisationer, medier samt kommuninvånarna.

I figuren till vänster ges exempel på ansvariga parter, aktörer, uppgifter, faktorer som påverkar hälsan samt välfärdens uttrycksformer.

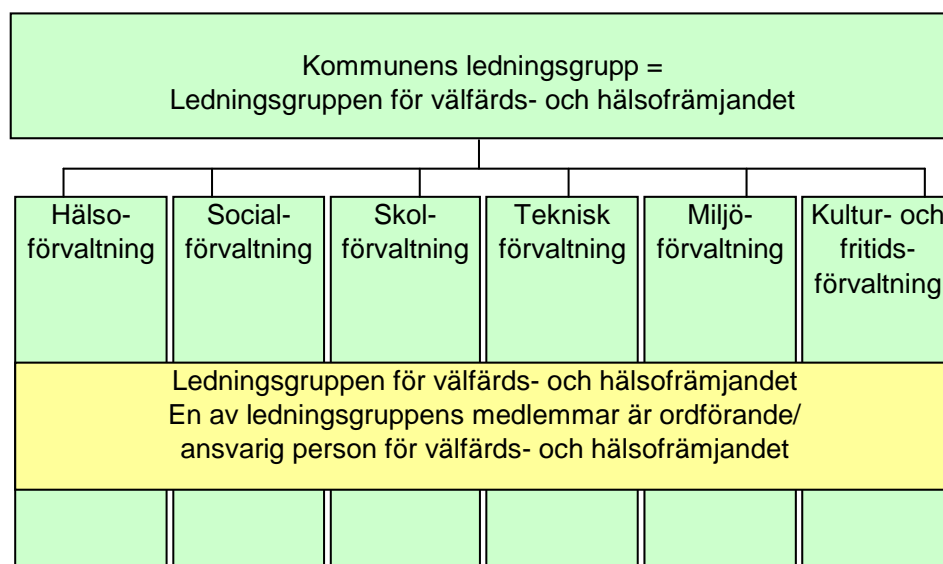
Styrning av hälsofrämjande verksamhet

I folkhälsoprogrammet Hälsa 2015, som statsrådet godkände, utstakas den nationella hälsopolitiken. Programmet syftar till att stödja hälsan och främjandet av den inom alla delområden i samhället.

Folkhälsoprogrammets mål utgör en ram för planeringen av målen och verksamhetspraxisen för kommunernas välfärds- och hälsofrämjande.

Exempel på ledningsmodeller för hälsofrämjande

Matrismodell för ledning av hälsofrämjande

De krav som ledningspraxisen för hälsofrämjandet ställer är olika i små och stora kommuner, samkommuner för hälso- och sjukvård samt ekonomiska regioner och sjukvårdsdistrikt. Bakom alla modeller finns vissa utgångspunkter:

- Kommunen har godkänt välfärds- och hälsofrämjandet som strategisk prioritering
- Kommunen använder ett system för uppföljning av välfärdsdata. Datan komprimeras till exempel i välfärdsberättelsen
- Slutsatserna i välfärdsberättelsen styr det strategiska arbetet och uppställningen av mål
- Välfärdsberättelsen innehåller välfärdsindikatorer för planering och uppföljning
- Fullmäktige godkänner i planen för verksamhet och ekonomi kommunens välfärds mål och resurserna för att nå målen
- Varje förvaltningssektor uppställer egna välfärds mål och definierar sätt att nå dem på basis av gemensamma mål, samt reserverar resurser för uppnåendet av dem.
- Fullmäktige följer uppnåendet av välfärds målen
- Revisionsnämnden utvärderar uppnåendet av målen och verksamhetens effektivitet

I kommunerna leds hälsofrämjandet vanligen enligt en matrisorganisation. Mål som rör många förvaltningssektorer kan lyftas ut ur linjeorganisationen och göras till processer eller projekt som överskrider förvaltningsgränserna.

Matrismodellen:

- Kommundirektören ansvarar för välfärds- och hälsofrämjandet
- Kommunens ledningsgrupp (eller utvidgade ledningsgrupp) fungerar som ledningsgrupp för välfärds- och hälsofrämjandet
- Ledningsgruppen utser kommunens arbetsgrupp för hälsofrämjandet med företrädare för alla förvaltningssektorer
- Arbetsgruppsmedlemmarna är kontaktpersoner för hälsofrämjandet inom sina respektive sektorer

- Arbetsgruppen sammanträder regelbundet
- Arbetsgruppens ordförande ansvarar för beredningen och föredragningen av ärenden som rör hälsofrämjande
- För hälsofrämjande över förvaltningsgränser utses en koordinator, eller så fungerar ordföranden i arbetsgruppen för hälsofrämjandet som koordinator och ger gruppmedlemmarna olika uppgifter
- Kommundirektören eller arbetsgruppen för hälsofrämjandet bildar de nödvändiga samarbetsgrupperna
- Samarbetsgruppernas mål bestäms och verksamhetens resultat/effekter följs upp och utvärderas

Mer information

<http://info.stakes.fi/tejo/SV>

www.terveys2015.fi

Social- och hälsovårdsministeriet (2001).
Statsrådets principbeslut om
folkhälsoprogrammet Hälsa 2015.
Publikationer 2001:5.

Social- och hälsovårdsministeriet (2006).
Kvalitetsrekommendation för främjande av
hälsa. Publikationer 2006:20.

Social- och hälsovårdsministeriet (2006).
Strategier för social- och hälsovårdspolitiken
2015 - mot ett socialt hållbart och ekonomiskt
livskraftigt samhälle. Publikationer 2006:15.

Stakes (2004). Kuntien päätösten
ennakkoarviointi (Förhandsbedömning av
kommunernas beslut). Stakes idékort 1/04.

Utgivare

Utvecklingschef Kerttu Perttilä
Telefon: 09-396 723 18
fornamn.efternamn@stakes.fi

Forskningsprofessor Matti Rimpelä
Telefon: 09-396 721 87
fornamn.efternamn@stakes.fi

Forskare Minna Uusitalo
Telefon: 09-396 721 74
fornamn.efternamn@stakes.fi

Forsknings- och utvecklingscentralen för social-
och hälsovården (Stakes)

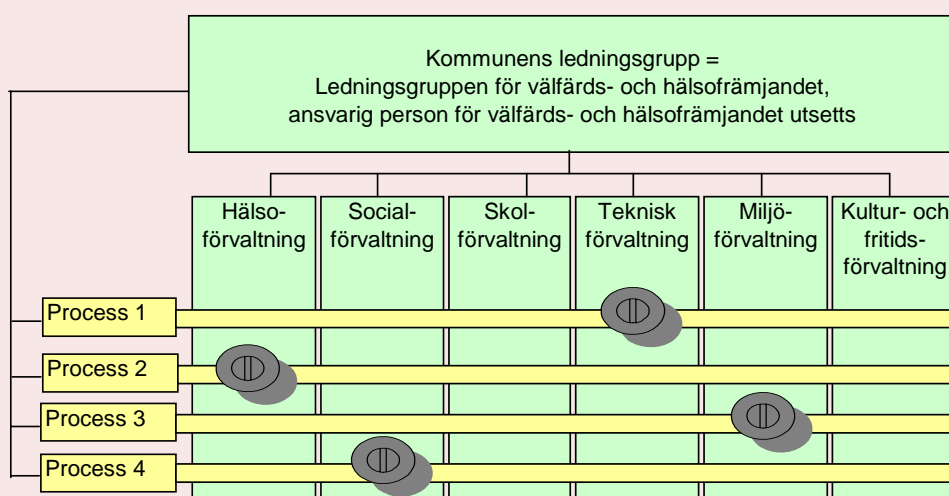
Resultatområdet Tjänster för kommuner
Gruppen för kommunala välfärdsstrategier
<http://groups.stakes.fi/KHS/SV>

Postadress
PB 220, 00531 Helsingfors
www.stakes.fi

Idékorten finns att läsa på webbadressen: <http://groups.stakes.fi/KHS/SV/publikationer/index.htm>

Exempel på ledningsmodeller för hälsofrämjande

Modell för processledning inom hälsofrämjande

Ledningssystemet för välfärds- och hälsofrämjandet kan också bygga på processledning.

Enligt modellen för processledning definieras välfärdsansvaren, som följer prioriteringarna i kommunstrategin, till kärnprocesser (3–5 st.).

För varje process utses en ansvarig person. Processerna beskrivs genom att precisera de sektorsvisa uppgifterna, de tillgängliga resurserna, de mål som ska nås samt tids-schemat.

Den ansvariga för varje process ser till att frågorna förs vidare och att målen nås i

samarbete med olika förvaltningssektors kontaktpersoner. Den ansvariga bereder de ärenden som behandlas i kommunens ledningsgrupp samt följer upp och utvärderar hur målen nås. Kommunens ledningsgrupp anpassar verksamheterna i olika processer till varandra och utvärderar resultaten.

I processledning framhävs alla förvaltningsnämnders uppgifter som anknuter till hälsofrämjande samt deras ansvar för genomförandet.